

Za gospodarje

Maribor, dne 7. novembra 1934.

Kmetijska izobrazba.

Kdor hoče postati trgovec, kdor hoče postati rokodelcec ali obrtnik, za vse te je z zakonom predpisana gotova strokovna izobrazba. Za vsakega vajenca in za vsakega učenca je z zakonitimi predpisi natančno določeno, pri kakem mojstru se mora učiti, kako se mora učiti in kako dolga je njegova učna doba. Samo oni, ki izpolni vse te zakonite predpise, se more pozneje izkazati kot izkušen obrtnik in samo tak more postati mojster, tudi samo tak more pridobiti svoje obrti učiti druge. Samo kmetijstvo danes še ni tako daleč, le v tem stanu si more vsak pridobiti svojo strokovno izobrazbo, kakor se mu pač poljubi. Zelo je tudi še razširjeno mnenje, da je za kmeta dober vsak, da ni treba kmetu prav nič splošne in strokovne izobrazbe, da ga ta večkrat pokvari, pa malo-kdaj izboljša. Vendar pa je resnica, da tudi največje sposobnosti za ročno delo danes ne morejo več premagati raznih gospodarskih zahtev, kakor jih tudi na kmeta vsak dan postavlja življenje. Res je, da more v sedanjih razmerah večkrat doseči inteligenten, razumen in praktičen fant več pri rokodelstvu, obrti, v industriji in celo pri javnih podjetjih, kakor pa, če bi bil samostojen kmet. Toda to ne velja splošno.

Kmetijstvo imenujejo hrbtnico naroda, kot stan, ki druge stanove prehranjuje. Če je to res in prepričani smo vsi, da je to res, potem ima pa kmetijstvo tudi veliko odgovornost za narod kot celoto in za narodno gospodarstvo.

Danes je za kmeta zelo važno ne samo domače tržišče, kmet je odvisen pri današnjih razmerah že od razmer na svetovnem tržišču. Zato pa mora tudi danes kmet že izbirati med dvojim: ali gre s časom naprej, ali pa mirno gleda, kako mu izginja eno tržišče za drugim, sam pa živi v največjem pomanjkanju pri preobitici svojih proizvodov. Vsem več-

jim zahtevam bo naš kmet kos samo takrat, ako bo imel temeljito izobrazbo. To izobrazbo more dobiti kmet na dva načina: ali v šoli, ali pa da si pridobi potrebne znanosti sam s pomočjo izkušenje in knjig. Za zadnje je potreben velik naravni razum in zelo močna volja. Zato pa je tudi ta zadnji način mogoč samo za posameznike.

Kmetijski stan je eden najbolj zanimivih in eden najbolj raznolikih poklicev. Kmet ima opravka s spremembo in raznolikostjo tla in zemlje. Vsem tem spremembam se mora prilagoditi obdelovanje zemlje in gnojenje, izbira semena in sort, pravi plodored, nega ter obdelovanje med rastjo in razvojem ter končno tudi žetev in pospravljanje pridelkov. Zelo raznolika je živinoreja s posameznimi vrstami živali; nega in zdravljenje živali zahtevata mnogo znanja in najvažnejše je končno prodaja. Vsi mogoči zunanji vplivi zahtevajo večkrat hitre odločitve. Velike spremembe cen na trgu zahtevajo tudi mnogo trgovskega duha in znanja. Večkrat se je treba hitro prilagoditi spremenjenim naravnim in gospodarskim razmeram.

Na kmetijski šoli se nudi kmetickemu fantu lepa prilika, da dobi pri samem pouku v šolski sobi, pri praktičnem delu in pri poizkusih vpogled v skrivnosti, v lepote in težkoče svojega bodočega poklica. Tu spoznava vse mogoče vplive narave in se nauči, kako se more obvarovati raznih škod. Za vse to je pa potrebno tudi znanje nekaterih kemičnih in fizikalnih pojavov. Vse to znanje si more v zadostni in pravi meri pridobiti kmet seve samo na kmetijski šoli. Brez kmetijskega znanja je kmet kakor igrača v rokah usode, večkrat tava kakor v temi in si ne ve razlagati raznih sprememb. Zato je tudi že splošno priznana nujnost prave kmetijske izobrazbe, zato ustanavljajo danes kmetijske šole celo v deželah, ki so še na zelo nizki stopnji prosvete in izobrazbe. V zadnjih letih

ustanavljajo kmetijske šole v Albaniji, v Turčiji in celo na daljnem vzhodu, na Kitajskem. Zaenkrat nam konkurirajo vse te dežele samo še v množini izvoza svojih kmetijskih proizvodov in živine, vendar pa naš kmet že močno čuti konkurenco. Kaj šele bo, ko bo izvoz iz teh dežel tudi kakovostno prekašal naše pridelke?!

Na to se moramo torej pravočasno pripraviti. Vse premalo se tega še danes zavedamo, ker je še vedno preveč mladih kmetijskih fantov brez strokovne izobrazbe. Mogoče, da je pri tem precej krivde tudi pri onih, ki bi morali pospeševati kmetijstvo. Ne bi v današnjih časih smeli staviti na obisk kmetijskih šol prevelikih materialnih zahtev. Saj kmet že komaj zmaguje davke, kako naj plača še velike stroške za šolanje v kmetijski šoli! Ker bodo dobri in izobraženi kmetovalci mnogo pripomogli k splošnemu gospodarskemu razvoju dežele in države, bi naj bilo po možnosti šolanje v kmetijskih šolah brezplačno, saj velik del oskrbnine krijejo učenci že s svojim delom.

Res pa je tudi, da vsak kmetijski fant ne more v celoletno ali dvoletno šolo. Kdor le more, naj gre v tako šolo! Večkrat pa ni mogoče pogrešati doma sina celo leto ali še dalje. Za take so važne zimske šole. Tu naj se učenci naučijo prakse in teorije. Teorija odgovarja na vprašanja: Zakaj to delam tako? Praksa pa uči: Kako delam to ali ono? Zato sta tudi teorija in praksa tako ozko povezani med seboj, kmet pa mora razumeti oboje. Ker pa zimskih šol v pravem smislu pri nas še nimamo, naj jih nadomestijo začasne kmetijske nadaljevalne šole. Da jih bodo pa v resnici mogle nadomestiti in da bodo imeli učenci teh šol in tečajev res korist, bi morale biti te šole tudi tako urejene, da nudijo s svojim poukom učencem čim več, čim popolnejše in v pravi obliki. O vseh naših kmetijsko-nadaljevalnih šolah danes tega še ne moremo trditi, četudi je pri tem mnogo dobre volje.

Tudi najboljše kmetijske šole ne morejo nuditi vsega, kar kmet rabi pri svojem poklicu. Pri nadaljni izobrazbi in v pomoč pri njegovem delu so mu še strokovni časopisi, kmetijsko organizacije, često strokovne in stanovske ter

deloma tudi kmetijske razstave. Največjo pomoč pri svojem delu pa dobi kmet v svojih stanovskih in strokovnih organizacijah, ki bi zato ne smele nikjer manjkati.

Čas ne čaka; tudi v kmetijstvu velja načelo: ako ne napredujem, že nazadujem! Tudi kmet mora vpoštevati obstoječa današnje gospodarske razmere in se jim mora prilagoditi. To pa je vedno lažje in boljše prostovoljno, kakor pa če je v to prisiljen.

*

Kako pospešujemo rodovitnost naše zemlje.

Rodovitnost zemlje pospešujemo na razne načine. Prva in potrebna je zadostna vlaga v obliki padavin ali dežja; v tem oziru si žal ne moremo pomagati, kvečjemu z namakalnimi napravami v bližini rek in potokov. Važno opravilo je pravilno obdelovanje in rahljanje zemlje. Z okopavanjem dovajamo zrak h koreninam, obdržimo vlago v zemlji, ker zemeljsko lasovitost zmešamo in tako preprečimo izhlapevanje vode iz zemlje. Vzemimo primer: Zemlja, katero pripravljamo za setev repe, ki je večkrat preorana, je vlažna še tudi ob času suše, zato je nerahljana zemlja povsem suha. Veliko uspeha tudi dosežemo s pravilnim kolobarjenjem, to je menjajoče pridelovanje. Zakaj? Zato, ker vsaka rastlina ne srka enih in istih snovi iz zemlje. — Sedaj preidemo k najvažnejšemu, in to je gnojenje. Najboljši je pravilno oskrbovan in dobro vlečan hlevski gnoj. Tovarniška umetna gnojila so dobro znana kot dopolnilo za popolno gnojenje, samo dandanes žal predraga. Hlevskega gnoja bi tudi primerno pridelali, če bi upoštevali bolj krmske rastline za rejo živine, posvečali več pažnje gnojenju in čiščenju plevla na travnikih. Trebalo bi tudi več pozornosti za betonske jame, ki služijo za kisanje sveže krme, na kar bi se dvignila molznost živine v zimskem času. Najcenejše je pa zeleno gnojenje posebno z metuljnicami, ki zbirajo z listi dušik iz zraka in odvišnega odlagajo na koreninah, zrnju podobne nastavke razne velikosti, in to je gnoj za bodoče rastline. Metuljnice imenujemo detelje, grah, fižol, lupino, ki je tudi krmska

rastlina. To potrjuje dejstvo, da se posebno za deteljo vsaka rastlina dobro obnese.

J. V.

Ljudski pravnik.

Vknjižene terjatve otrok na prodanem travniku. Pjs. — Pred dvema letoma ste izročili sinu posestvo, sebi ste pa pridržali travnik, na katerem so bile vknjižene terjatve otrok, ki so sicer dobili doto iz izročenege posestva, niste pa dali izknjižiti terjatev otrok iz tega travnika. Ta svoj travnik ste sedaj prodali in vam je kupec izplačal vso kupnino. Otroci zahtevajo zase polovico. Vprašate, kdo mora sedaj izplačati otrokom njihove vknjižene terjatve. — Ne poveste, koliko so znašale vknjižene terjatve otrok. Ako so znašale polovico vrednosti travnika, potem jim morate to izročiti, ker sicer ne bodo hoteli dati dovoljenja, da se bremena izknjižijo. Dolžni plačati ste edino le Vi, ker ste vso kupnino sami spravili. Spravite stvar v red, da ne bo nepotrebnih pravnih stroškov.

Pravice in dolžnosti upnikov. Bmk — Vprašate, če morajo upniki res vsako leto pred pričami zahtevati od svojih dolžnikov potrdilo, da so dolžni. — Zakon kaj takega nikjer ne predpisuje. Ako gre za posojilno terjatev, potem ni treba nobenega priznanja 30 let, ako pa gre za terjatve dnevnega prometa, pa je treba tožiti ali pa dobiti priznanje od dolžnika vsaj vsako tretje leto, ker sicer terjatev zastara. O tem piše letošnje koledar »Slovenskega gospodarja«. Če so priče zraven, je za upnika toliko več vredno, ker potem dolžnik gotovo ne bo niti skušal utajiti, da je svoj dolg v resnici priznal.

Kmetijska vinarska šola. Bib — Obrnite se za podatke na Vinarsko in sadjarsko šolo v Mariboru, pa boste dobili vsa potrebna navodila in pojasnila.

Prodaja srečk. Pjč — S svojo ponudbo se obrnite na eno izmed mariborskih bank. Tam boste zvedeli, za kakšno ceno lahko prodaste svoje srečke. Cena srečk je odvisna od tega, če je kaj povpraševanja po njih. Če greste pa kdaj v Ljubljano, jih vzemite s seboj in jih tam ponudite v rakup v eni izmed tamšnjih bank.

Zaščita kmečkih dolgov. Čjsr. — Trgovcu dolgujete skupaj znesek 2645 Din; ta dolg ste napravili v letih 1928 do 1932. Vprašate, kako morate ta svoj dolg odplačevati, da ne izgubite dobrot odplačevanja, ki jih daje uredba o zaščiti kmetov. — Po novi uredbi o zaščiti kmetov, z dne 3. 8. 1934 plačate svoj dolg v 12 letih in sicer na način, kakor je to že naš list povedal. Do 15. nov. 1934 morate plačati 3,5% obresti za čas od 23. nov. 1933 do 15. nov. 1934. Preglejte dotični članek v »Slov. gospodarju«, pa boste popolnoma natančno lahko spoznali in izračunali, koliko morate vsako leto plačati, da bo Vaš dolg v 12 letih poravnal. Če trgovec drugače zahteva, se Vam ni treba ničesar bati. Ako trgovec ne bo hotel obresti sprejeti, morate te obresti položiti pri okrajnem sodišču tistega kraja, kjer bi morali svoj dolg plačati.

Plačevanje obresti od zaščitenega dolga. Tmp. — Dolg imate pri posojilnicah in vprašate, če morate kaj obresti plačati od 1. 1. 1934 dalje in na kak način. — Obresti morate plačevati na tale način: Glavnici dolga se prištejejo vse neplačane in še ne zastarane obresti do 23. novembra 1933, dalje pravdni stroški in izvršilni stroški, kolikor so nastali do 23. 11. 1933. Od tako povečane glavnice morate plačati posojilnicam najkasneje do 15. novembra 1934 6% obresti za čas od 23. novembra 1933 do 15. nov. 1934.

Znižanje previsokega prevžitka. Gjk. — Ako hočete znižati previsok prevžitek, morate to doseči sporazumno s prevžitkarjem.

Državna in banovinska trošarina na porabo električnega toka. Wvp. — Vprašate, koliko znaša državna in koliko banovinska trošarina, ako plačujete tok po 4 Din za kilovatno uro. — Na električni tok, ki se uporablja za razsvetljavo, se plačuje za vsako kilovatno uro po 70 par državne trošarine ter 15 par banovinske trošarine. Ako znaša cena toku nad 6 D za kilovatno uro, tedaj znaša banovinska trošarina samo znesek 10 par za 1 kilovatno uro.

Prošnja na finančno direkcijo. Šjp. — Prošnjo ste prav napravili. Ako še niste dobili odgovora, pišite še enkrat na fin. direkcijo, pa ni treba več plačati koleka. Zdi se nam pa vsekakor čudno, da Vam ne odgovore.

Lastninska pravica in zemljiška mapa.

Sjlv. — Sosed seka bukovo drevje na zemljišču, ki je Vi uživate že nad 45 let. Sosed trdi, da seka zato, ker je ta svet po občinski mapi njegov. Vprašate, če ga lahko uspešno tožite. — Ako uživate nemoteno, javno in izključno že nad 45 let svet, kjer raste bukovo drevje, ki je sedaj seka sosed, je svet in bukovo drevje Vaše, pa čeprav občinska mapa pokaže obratno. To pa zaradi tega, ker ste Vi svet priposestvovali. Sosega morate tožiti. Kako bo pa s pravdo, ne moremo povedati, ker boste svojo lastninsko pravico morali šele dokazati. Ako je ne dokažete, pravdo izgubite in morate plačati tudi vse stroške. Predno vložite tožbo, dobro premislite vso stvar in skušajte stvar na miren način urediti s svojim sosedom

Pravice preživitkarja. Pmd. — Prevzemnik Vam mora nasaditi štiri redi krompirja, pa Vam nič ne pognoji. Vi vprašate, če lahko zahtevate, da Vam tudi pognoji, čeprav nimate tega zapisa-nega. — Imate take pravice, kakršne ste si sami izgovorili ob izročitvi posestva. Po našem mnenju ne morete prisiliti prevzemnika, da Vam gnoji, ker si tega niste izgovorili. Mnenja pa smo, da bo Vaš prevzemnik to storil že radi samega sebe, ker je v njegovem lastnem interesu, da so njive v redu gnojene. Seveda pa ima do Vas tudi moralne dolžnosti. Saj je vendar prevzel posestvo po Vas! Če pomisli, koliko žuljev in trpljenja je v vseh njivah, Vam gotovo ne bo grenil starosti s takimi malenkostmi.

Dimnikarski cenik. Pmd. — O dimnikarskih predpisih in ceniku piše letošnji koledar »Slovenskega gospodarja«. Zato ne bomo še enkrat ponavljali. Kupite si ta koledar, pa boste vse natančno zvedeli.

Šolska obveznost otrok. Šmbg. — O tem smo pred kratkim pisali. Prečitajte dotičnega »Slovenskega gospodarja«, pa boste takoj na jasnem. Šolska obveznost traja osem razredov. Ako pa otrok ne dokonča osem razredov v osmih letih in je star deček 16 let, deklica pa 15 let, tedaj napravite prošnjo na krajevni šolski odbor, ako otroka že sam šolski odbor ni odpustil iz šole, naj se Vašega otroka oprosti od obiskovanja šole. Ako bo nato krajevni šolski odbor sklenil, da

se Vašega otroka izpusti iz šole, mora ta sklep še potrditi sreski načelnik.

Gostilniški dolgovi in rubež plače hlapca. Bir. — Imate več dolgov, ki ste jih napravili s fanti v več gostilnah na zapitku. Nekateri Vam grozijo s tožbo in rubežem plače, ki jo dobivate kot hlapec. Vprašate, kdaj Vas smejo opominjati, oziroma zahtevati plačilo in če Vam smejo rubiti plačo, ki jo imate kot hlapec. — Dolg na zapitku zastara v 3 letih, ako niste dolga v tem času na kakršenkoli način priznali. Plačilo lahko zahtevajo gostilničarji takoj. Plače pa Vam ne morejo rubiti pri gospodarju že kar vnaprej, marveč lahko napravijo le samo žepno rubež. Če bo izvršilni organ takrat dobil pri Vas kaj denarja, ga bo odvzel in izročil upniku. Če ste v svoji lahkomišelnosti napravili dolgove na pijachi, potem je tudi Vaša dolžnost, da iste čim prej poravnate in da se pogo-vorite s svojimi upniki, kdaj boste plačali. To bo za Vas vsekakor najlepše!

Cene in sejmska poročila.

Mariborski živalski sejem 30. X. 1934. Prignali so 5 konj, 10 bikov, 90 volov, 5 telet in 330 krav, prodalo se je 265 komadov. Cene za 1 kg žive teže so bile sledeče: Za debele vole 3.50—3.75 Din, za poldebele vole 2.50—2.75 Din, bike za klanje 3—3.75 Din, krave klavne debele 2.50—3.50 Din, plemenske krave 2—2.25 Din, krave za klobasarje 1.75—2 Din, za molzne krave 2.50—3 Din, breje krave 2.50—3, mlada živina 3—4 Din, teleta 5—5.50 Din.

Mariborski svinjski sejem 2. XI. 1934. Na ta svinjski sejem je bilo pripeljanih 189 svinj, cene so bile sledeče: Mladi prašiči 5—6 tednov stari komad 50 do 80 D, 7—9 tednov stari 91 do 100 Din, 3—4 mesece stari 120 do 150 Din, 5—7 mesecev stari 200 do 300 Din, 8—10 mesecev stari 320 do 400 Din, 1 leto stari 600 do 800 D, 1 kg žive teže 5—6 Din, 1 kg mrtve teže 7.50 do 9.50 Din. Prodanih je bilo 84 prašičev.

Mesne cene v Mariboru. Volovsko meso I 8—10 Din, II 6—8 Din, meso od bikov, krav in telet 5—6 Din, telečje meso I 10—14 Din, II 6—8 Din, svinjsko meso 10—15 Din.